

μασες ἀναισθησίαν, εἶνε ἀπλούστατα ἡ ἰδέα τοῦ κα-
θήκοντος, εἰς τὸ ὅποιον ἡ γυναικία αὐτὴ εἶνε ἀφιερωμένη.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ.

ΤΑ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ

Τῆς νεωτέρας μας τέχνης.

«Πρέπει ἡ σημερινὴ δημοσιογραφία νὰ εὐρίσκη μίαν
μικρὰν θέσιν διὰ νὰ ἀναδημοσιεῖ, ἀντὶ μυθιστορημάτων
τὰ ὅποια δὲν εἶναι πάντοτε πρώτης τάξεως, τὰ ἔργα
τῶν μεγάλων μας συγγραφέων, τῶν λησμονηθέντων
καθὼς καὶ τῶν διαπερῶν.»

Φ. ΣΑΡΣΕ.

ΓΑΛΛΙΚΑ

Κώστας.—Ναί, σοῦ λέω.

Παυλῆς.—Ὅχι, σοῦ ξαναλέω. Καὶ τί μὲ μέλει
τέλος πάντα! Τόλεγαν ἢ δὲν τόλεγαν, ἐγὼ λέω
πῶς τὰ γαλλικὰ εἶναι κατωμένα γιὰ νὰ παιδεύουνε,
νὰ σκοτίζουν καὶ νὰ ζουρλαίνουν τοὺς ξένους. Ἐμένα
μὲ φτάνει ποῦ μαθαίνουμε τὴν ἀπλὴ γραμματικὴν,
χωρὶς νὰ σπᾶμε τὸ κεφάλι μας καὶ μὲ τὴν ἱστορικὴν
γραμματικὴν.

Ἐγώ.—Μπᾶ, πάλι φιλονεικία;

Κώστας.—Τί δροσάτο ἀεράκι φύσηξε καὶ σ'
ἔφερε ἴσια μὲ δῶ, τσαχπινάκη; Ἡρθες στὴν ὥρα
σου, γιὰ νὰ μᾶς ξεδιαλύσης μιὰ ὑπόθεσιν ποῦ μοῦ
φαίνεται πολὺ μπερδεμένη.

Ἐγώ.—Γρήγορα, πές μου τί τρέχει;

Παυλῆς.—Νὰ στὸ πῶ ἐγώ, τὸ τί τρέχει. Ὁ
Κώστας θέλει καὶ καλὰ νὰ μὲ καταπίεσῃ πῶς
οἱ Γάλλοι λέγανε πρῶτα *aveine*, καὶ γὰρ λέω πῶς
πάντα σὺν καὶ τώρα εἶπαν *avoine*.

Ἐγώ.—Παναγία μου, ποῦ χάθηκα!... Μὰ φίλοι
μου, αὐτὸ εἶναι φοιχτὸ ζήτημα. Ἀν ἔχετε ἀλήθεια
ὁρεξὴ νὰ τὸ ξετάσουμε, πρέπει νὰ βάλετε πομονή,
γιατὶ ἔχουμε δουλειὰ γιὰ κάμποσιν ὥρα. Καλὰ ποῦ
ἔχω τὸ σημειωματάρι μου μέσα στὴν τζέπη μου.

Κώστας.—Τὸ γνωρίζουμε δὲ αὐτὸ τὸ σπουδαῖο
σημειωματάρι...

Ἐγώ.—Καλὰ, δὲ μοῦ λέτε γιατί τσακώνεστε
πάντα γιὰ φιλολογικὰ, ἀφοῦ ἐσύ, Κώστα, παιδεύε-
σαι μὲ τὴν γιαντρικὴ καὶ σὺ, Παυλῆ, μὲ τὰ νομικὰ;

Κώστας.—Μοῦ φαίνεται πολὺ περίεργον νὰ σα-
στιζῇς γιὰ τέτοιο πρᾶμα, ἐσύ ποῦ εἶσαι Ρωμῖός. Σὰ
νὰ μὴν ξέρης πῶς στὴν πατρίδα μας ἔχουμε ὅλοι μας
τρομερὴ μανία γιὰ τὰ φιλογολικά.

Παυλῆς.—Ναί, ὥς κ' οἱ παπουτσηδες.

Ἐγώ.—Ἀς φιλογολίσουμε τότε καὶ μεις. Μὰ
συλλογιζομαι τώρα μὲ τί τρόπο θὰ κατορθώσω νὰ
σᾶς ξηγήσω αὐτὸ ποῦ θέλετε.

Παυλῆς.—Φτάνει νὰ μᾶς τὰ πῇς νέττα σκέτ-
τα, γιὰ νὰ καταλάβουμε καὶ μεις.

Ἐγώ.—Ἰσια ἴσια ἡ δυσκολία εἶναι αὐτή. Ἐπει-
τα, πρέπει νὰ φέρομε πάλι στὴ μέση τοὺς Λατίνους.

Κώστας.—Ναί, μόνο σήμερα πιά λίγα λατινικά
καὶ πολλὰ γαλλικά θέλουμε.

Ἐγώ.—Τέτοιο σκοπὸ ἔχω καὶ γώ. Λοιπὸν προσο-
χὴ τώρα, γιατί ἀρχίζω. Οἱ Λατίνοι σὺν καὶ τοὺς προ-
γόνους μας δὲν εἶχαν τὴν ἴδια προφορὰ γιὰ τὰ πλόχρο-
να καὶ γιὰ τὰ διπλόχρονα, τὰ βραχέα καὶ τὰ μακρὰ,
σὺν ποῦ λέν οἱ δασκάλοι. Τὸ διπλόχρονο ο (μακρόν)
καὶ τὰ πλόχρονα υ (βραχύ) τὸ λατινικόν, πάει νὰ πῇ ου,
ἔμοιαζαν ἕνα καὶ τὸ ἕνα μὲ τὸ ἄλλο κ' ἔγιναν ἕνα·
καὶ τὰ δύο τὰ λέγανε σὺν ο κλειστό, στὴν ἐποχὴ
ποῦ δὲν μπορούσε πιά κανεὶς νὰ διακρίνῃ στὴν προ-
φορὰ τὰ πλόχρονα καὶ τὰ διπλόχρονα.

Παυλῆς.—Καὶ πότε ἔγινε αὐτὴ ἡ ἀλλαγὴ;

Ἐγώ.—Ὁ Σέρβιος ποῦ ζοῦσε στὸν πέμπτον αἰῶ-
να καὶ ποῦ εἶτανε γραμματολόγος, κάπου μᾶς λέει,
ποῦ γιὰ νὰ θυμηθῇ ἂν ἕνα γράμμα εἶναι ἀπλόχρονο
ἢ ὄχι, φάχνει νὰ βοῇ ἕνα στίχο ποῦ βρίσκεται μέσα
αὐτὴ ἡ λέξη. Ὁ ἅγιος Αὐγουστίνος πάλι μᾶς λέει
ποῦ εἶναι ἀναγκασμένος νὰ μαθαίνῃ τοῦ μαθητῆ
τοῦ τὴν ποσότητα.

Κώστας.—Θὰ πῇ πῶς μήτε ὁ ἕνας μήτε ὁ ἄλ-
λος δὲν ἤξευραν πιά τί ποσότητα εἶχαν τὰ φωνήεντα.

Ἐγώ.—Ἀκουσε τώρα μιὰ ἄλλη ἱστορία. Τὸ
κλειστό μας τὸ ο ποῦ σοῦ λέω, ὅταν εἶχε μπροστά
του ἡ ἔγινε οἱ. Καὶ τὸ ἡ αὐτὸ ποῦ βγήκε; Βγήκε
ἀπὸ τὸ ε τὸ λατινικόν ποῦ ἔγινε πρῶτα ἡ στίς λέξεις
vocem καὶ *crucem*. Κι αὐτὲς οἱ λέξεις κατήντη-
σαν τότε φυσικὰ *vois* καὶ *crois*, σὺν ποῦ σοῦ τίς
ἔχω γραμμένες ἐδωπέρα.

Παυλῆς.—Μὰ νὰ σοῦ πῶ! γιατί τᾶχεις γραμ-
μένα μὲ σιγμαστό τέλος, ἀφοῦ τὰ γράφουν τώρα μὲ χ;

Ἐγώ.—Δὲ σημαίνει τίποτε. Εἶναι κάτι ὀρθο-
γραφικὲς συνήθειες καὶ μὴν προσέχης. Στὸ μεσαιῶνα
εἶχαν τὴν μανίαν νὰ βάζουν ἀπὸ πίσω ἀπὸ κάθε λέξη
κ' ἕνα στολιδάκι. Ἐτσι κοντὰ στὸ *s* βάλανε ἕνα
πραγματάκι ποῦ ἔμοιαζε μὲ *c*, καὶ ἀπὸ κεῖνο γεννή-
θηκε τὸ *x*.

Ἀς ξαναπιάσουμε τώρα τὴ δουλειὰ μας. Τὸ πρῶ-
το παράδειγμα ποῦ σᾶς ἔδωσα, δηλαδή τὸ ο καὶ τὸ
υ ποῦ γίνονται οἱ, δὲν εἶναι τὸ πιὸ σπουδαῖο. Τὸ
σπουδαῖο εἶναι τὸ ε καὶ τὸ ἰ ποῦ γίνονται ε κλει-
στό. Παρὰ ὅστερα, ἀνάμεσα στὸν ἑβδομο καὶ στὸν ἑν-
νατο αἰῶνα, αὐτὸ τὸ ε ἔγινε εἰ. Π. χ. ἀπ' τὸ *directum*,
regem, *me*, *te*, *strictum* γίνονται *dreit*,
rei, *mei*, *tei*, *estreit* ὅπως κ' ἡ *crucem* ἔγινε
crois. Κατόπι αὐτὸ τὸ ε ἰ καταντᾷ ο ἰ σὲ μερικὲς
ἐπαρχίες, λοιπὸν *droit*, *roi*, *moi*, *toi*, *étroit*.

Στὰ καλὰ καθούμενα ὅμως δὲν ἀκολουθοῦν τὰ
πράγματα καὶ γιὰ μιᾶς βέβαια δὲ βγήκε τὸ οἱ ἀπ'
τὸ εἰ. Αὐτὴ ἡ ἀλλαγὴ ἐρχεται ἀπ' τὴν Πικαρδία
καὶ ἀπ' ἄλλες ἐπαρχίες· τὸ Παρίσι τὸ δανείστηκε
ἀπ' τὴν ἀνατολικὴν Γαλλίαν. Σὲ μερικὲς λέξεις ὅμως
ἔμεινε εἰ καὶ τὸ οἱ δὲν πῆρε τὴ θέση του π. χ.

soliculum = soleil, buticula = bouteille, plena = pleine. Καί ποιά ἡ αἰτία; Αἰτία εἶναι τὸ l τὸ ὑγρὸ ποῦ λέγεται σὰ γ' αἰτία καὶ τὸ n.

Αὕτῃ τῶρα ἡ προφορὰ τοῦ οἱ τῆς Πικαρδίας ἦρθε στὸ Παρίσι ἀπ' τὸ δέκατο τρίτο αἰῶνα. Κι ἀπὸ τότε στάθηκε στὴν πρωτεύουσα τὸ οἱ καὶ δὲν μπόρεσε ἀκόμη νὰ φτάσῃ ἴσια μὲ τὰ δυτικὰ μέρη τῆς Γαλλίας. Ἐκεῖ ἴσια μὲ σήμερα λένε εἰ ἀντὶς οἱ.

Παυλῆς.— Καλὰ! μὰ δὲν κατάλαβα ὡς τῶρα διόλου γιατί λένε avoine κι ὄχι aveine ποῦ θὰ εἴταν τὸ σωστό.

Ἐγώ.—Γιατί ἴσια ἴσια δανειστήκαμε τὴν avoine ἀπ' τὰ μέρη ποῦ συνηθίζουν σὲ κάθε λέξη νὰ λένε οἱ κι ὄχι εἰ. Οἱ ἄλλες λέξεις μὲ εἰ μᾶς εἶνε πατροπαράδοτες σ' ὅλη τὴ Γαλλία, σὰν ποῦ στὸ ζήγησα.

Νὰ, κ' ἓνα παραμυθάκι ποῦ ταιριάζει ἐδῶ, ὁ λόγος εἶναι γιὰ τὴ λέξη οἰε. Ὁ Ἑρρίκος Στέφανος λέει κάπου.

«Picardi aue: alii oue, Inde Parisiis une petite oue.»

Λοιπὸν στὸ Παρίσι τὴ χῆνα τὴν ἔλεγαν oue καὶ μόνον τὰ χωριὰ ἔλεγαν οἰε. Πέρασες ποτέ σου ἀπ' τὴ rue des Ours ποῦ εἶναι πλάγι;

Κώστας.—Τὴν ξέρω. Μὰ ἀρκούδα δὲν εἶδα.

Ἐγώ.—Αὐτὸς ὁ δρόμος εἶχε πρῶτα ὄνομα rue des oues. Θὰ εἴταν πολλές χῆνες σ' αὐτὸ τὸ μέρος κ' ἴσως γιὰ τοῦτο λέγονταν ἔτσι. Καὶ τῶρα τὴν ξέρουν rue des ours, γιατί στὴν ἐποχὴ ποῦ τὸ Παρίσι ἔμαθε νὰ λέη οἰε, σὰν ποῦ λέγανε καὶ στὰ χωριά, δὲν μπορούσε πιά κανεὶς νὰ καταλάβῃ τί θὰ πῇ oue, καὶ τόκαμε ours.

Κώστας.—Λοιπὸν ἐγὼ εἶχα δίκιο ἀφοῦ ἔλεγα πῶς πρῶτα τὸ avoine λέγονταν aveine. Μάθημα νὰ σοῦ γίνῃ τοῦτο, Παυλῆ.

Παυλῆς.—Ἡ μάθησή σου μὲ πνίγει· ποῦ νὰ ἤξερα πῶς εἶσαι τέτοιος φιλόλογος!...

Κώστας.—Ἄφησε τῶρα τὰ κομπλιμέντα γιὰ ἄλλη μέρα, γιατί ἔχω ἀκόμη κάτι νὰ ρωτήξω τοῦ φίλου μας.

Κάποιος μὲ εἶπε πῶς τὰ δύο ῥήματα voir καὶ asseoir εἶναι ἀπ' τὰ λατινικά assedere καὶ videre. Ὅτι καὶ νὰ κάνω δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω τί γίνθηκε τὸ d τὸ λατινικό. Τὸ ἴδιο πάλι ῥήμα debere ποῦ τὸ λέμε σήμερα devoir. Πῶς μπορεῖ τὸ b νὰ γίνῃ v;

Ἐγώ.—Τίπεριέργος ποῦ εἶσαι! Κορίτσι-σοστό. Ἄλλο ζήτημα πάλι τοῦτο. Μὰ ἀφοῦ θέλεις νὰ τὸ μάθῃς θέλω καὶ γὼ ἀμέσως νὰ σοῦ δείξω πόσο οἱ γλώσσες ποῦ φαίνονται πῶς δὲν ἔχουν καμμιά συγγένεια ἀναμεταξύ τους, ἔχουν καὶ παραέχουνε. Γιὰ συλλογίσου κομπλάτι. Δὲν ξέρεις καμμιά γλώσσα ποῦ νάλλῃ-ζῃ καὶ κείνη τὸ b καὶ τὸ κάνῃ v;

Κώστας.—...Δὲ μοῦ ἔρχεται.

Ἐγώ.—Μπὰ, κ' ἡ γλώσσα μας τί κάνει;

Κώστας.—Βέβαια, ἔχεις δίκιο. Νὰ δοῦμε τῶρα ἂν κατάλαβα καλὰ αὐτὰ ποῦ μᾶς ἀράδιασες μιὰ φορὰ γιὰ τὸ β. Μᾶς εἶπες πῶς τὰρχαῖο β προφερότανε b, καὶ πῶς προφέρουμε τῶρα τὸ b μόνον ὅταν ἔχουμε ἓνα μὲ κοντά· π. χ. κουμπι, γαμπρός, κι ἄλλα τέτοια. Ἄλλου τὸ λέμε β. Οἱ Γάλλοι λοιπὸν κάνανε σὰν καὶ μᾶς.

Ἐγώ.—Ἔτσι ἀπαράλλαχτα ἔγινε devoir ἀντὶς debvoir. Καὶ τί νομίζεις; τῶρα πῶς ἔγινε, προτοῦ νάρφανιστῇ, τὸ d ἐκεῖνο ποῦ βλέπεις στὰ ῥήματα assedere καὶ videre;

Κώστας.—Μὴν πάη καὶ ξεφύτρωσε κανένα δ ἀντὶς d σὰν ποῦ λέμε καὶ μεῖς σήμερα δ κι ὄχι d.

Ἐγώ.—Σωστά τὸ εἶπες· δ ξεφύτρωσε. Ἄν τὸ d δὲν εἶχε γίνῃ δ, δὲ θὰ χάνουνταν ποτέ τὸ d. Μὲ τὸν ἴδιο τρόπο κ' ἡ amata ἔγινε πρῶτα amada, ὕστερα amada. Κατόπι χάθηκε τὸ d αὐτὸ καὶ γιὰ τοῦτο ἔχουμε τῶρα asseoir, voir, aimée.

Κώστας.—Αὐτὲς οἱ ἀλλαγές σὰν περιέργες μοῦ φαίνονται.

Ἐγώ.—Καὶ γιατί αὐτό; Μπορεῖ νὰ φανῇ περιέργο σὲ κείνους ποῦ κοιτᾶζουν τίς γλώσσες μόνον ὅταν εἶνε γραμμένες. Κι ὅποιος τὸ κάνει, ἄδικα ἔχει, γιατί ἂν εἴτανε μόνον νὰ γράφονται οἱ γλώσσες καὶ νὰ μὴ μιλοῦνται, δὲ θάλλαζαν ποτέ. Τίς μιλεῖς καὶ τίς φτειάνεις. Κάθε ὥρα καὶ στιγμὴ ἀλλάζουν, κ' ἡ αἰτία τῆς ἀλλαγῆς εἶναι ποῦ μὲ τὴ φωνὴ σου κι ὄχι μὲ τὸ κοντύλι σου κουβεντιάσεις. Ἀπάνω στὸ χαρτί τὸ d θάμνισκε πάντα ἴδιο κι ἀπαράλλαχτο· μόνον ἂν ἔπαιρνε κανεὶς μιὰ γομμάτσικα νὰ τὸ σβύσῃ, θάφρευε. Στὴν οὐιλία γίνεται δ, κ' ὕστερα λίγο λίγο χάνεται.

Ἐδῶ στὸ Παρίσι εἶναι ἓνας σοφὸς ποῦ καταγίνεται πολὺ σὲ τέτοια πράγματα. Ἐχει ἐργαλεῖα ποῦ σημειώνουν τὴν προφορὰ καὶ βάζει κι ὅλας κάτι μικρὲς σουληνες μέσα στὴ μύτη, ποῦ χρειάζεται ἀλήθεια κουράγιο νὰ τίς βαπτᾷ κανεὶς καὶ νὰ μὴ φτερνιστῇ. Μὰ ἔλα ποῦ μὲ τὴ σουληνα βλέπεις πῶς τρέμουν καὶ τῆς μύτης τὰ νέβρα, ὅταν πῇς ἓνα v. Μ' αὐτὰ του τὰ ἐργαλεῖα ξέρεῖ πῶς μιλοῦμε σήμερα, περιγράφει τὸν κάθε φτόγγο, καταλαβαίνει μὲ τί τρόπο μπόρεσε κι' ἄλλαξαν, καὶ μάλιστα εἶναι ἄξιος νὰ μαντέψῃ πῶς θάλλάξουν κ' οἱ ἀπόγονοί μας τὴ σημερινή μας προφορὰ.

Κώστας.—Διάβολος εἶναι λοιπὸν.

Ἐγώ.—Ὅχι δὰ, εἶναι παπᾶς. Μιὰ φορὰ λοιπὸν ποῦ μιλοῦσα μ' αὐτὸν τὸν παπᾶ, μοῦ εἶπε πῶς μιὰ μέρα ἡ Ἑλλάδα κ' ἡ Ἀγγλία θὰ χάσουν τὸ d τους, σὰν ποῦ τόχατε κ' ἡ Γαλλία.

Κώστας.—Ξέρω πῶς στὴν Ἑλλάδα σὲ μερικὰ χωριὰ τὸ d ἀναμεταξύ σὲ δύο φωνήεντα ἢ καὶ στὴν ἀρχὴ δὲν προφέρεται πιά· δὲν ἀκουσες ποτέ στὴν Κύπρο κι' ἄλλου νὰ σοῦ λέν: ἐν τὸ εἶπα κ.λ.π.; Μὰ δὲν πιστεύω νὰ καταντήσῃ γενικὸ σ' ὅλη τὴν Ἑλ-

λάδω. Στὴν Ἀθῆνα τὸ δὲν πέφτει ποτὲ στὴν προφορά.

Ἐγώ.— Ἔτσι νομίζεις; μήπως δὲ λένε γιὰ ἀντίς διὰ, πάει νὰ πῇ διὰ.

Κώστας.— Ἀλήθεια.

Ἐγώ.— Κ' εἶναι πολὺ φυσικό. Δὲ θὰ εἶναι καθόλου περίεργο νὰ χαθῇ τὸ δ' ἀπ' τὴ γλώσσα μας καὶ νὰ μείνῃ μόνο σὲ μερικά χωριά, ὅπως ἔγινε καὶ στὴ Γαλλία. Τὸ δ' βρίσκεται τώρα μόνο στὴ Σαβοῦγια τῆς Γαλλίας. Ἡ γλώσσα ὅμως δὲ θὰ ξεπέσῃ ἀν' πέσῃ τὸ δ'. βλέπεις πόσο πλούσια καὶ πόσο ωραία εἶναι ἡ φιλολογία στὴ Γαλλία· ἡ φιλολογία τῆς Σαβοῦγιας ὅμως δὲν ἀκούστηκε ἀκόμη κι ὡς τόσο ἔχει τὸ δ'. Κατάλαβες τώρα ποῦ νοῦς καὶ φαντασία δὲν ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ἓνα δ' γιὰ νὰ φανερώσουν τὴ δύναμή τους.

Κώστας.— Ἄν εἶναι ἔτσι οἱ διδάσκαλοι θάκαναν καλὰ ἂν ἄφιναν ἀπὸ τώρα τὸ ἓνα τους δ', ἀφοῦ παρὰ ὑστερα θὰ τὰ χάσουν πιά καὶ τὰ δύο.

Ἐγώ.— Μπράβο! ἔτσι μ' ἀρέσει νὰ μιλάς. Θέλεις τώρα νὰ πούμε δύο λόγια γιὰ τὴν προφορά τοῦ οἱ;

Κώστας.— Ἀκούς ἐκεῖ! τρελλαίνουμαι γιὰ γλωσσολογία, καὶ γιὰ μιὰ κουθέντα σὰν τὴ δική μας, ἀφίνω μὲ χαρὰ τὸν ὕπνο καὶ τὸ φαγί. Τί ἄλλο καλῆτερο ἀπὸ γλωσσολογία! μὰ γλωσσολογία ὅπως τὴ νοιώθουν ἐδῶ στὸ Παρίσι κι ὅχι ὅπως τὴν νοιώθουν στὴν Ἑλλάδα οἱ κορκαϊσταδες. Ἄν εἶμουν πλούσιος, βέβαια γλωσσολόγος θὰ γινόμουν. Ἀφοῦ εἰμι πτωχός, γιὰ τὸς γίνουμαι, γιὰ νὰ κἀνω παράδες. Ἡ γλωσσολογία γεμίζει καὶ θρέφει τὸν νοῦ μὰ δὲ γεμίζει τὴν τσέπη κι οὔτε θρέφει τὸ στομάχι.

Ἐγώ.— Μὴν παρκαπονιέσαι, γιατί, σὰ δὲν εἶσαι γλωσσολόγος, βλέπω τοῦλάχιστο πῶς εἶσαι φιλόσοφος.

Ἀρχὴ τοῦ παραμυθιοῦ καλησπέρα τῆς ἀφεντιῆς σας. Ἀς πετάξουμε στὰ 1486. Τώρα πρόσεχε ἐδῶ, φίλε μου, γιατί ἔχω σκοπὸ νὰ σοῦ γράψω ὅλα τὰ παρὰδείγματα γιὰ νὰ τὰ καταλάβῃς καλῆτερα.

Τὸ οἱ δὲν προφερότανε σὰν καὶ τώρα oua. Εἶταν ἓνα περίεργο ποίημα ποῦ τὸλεγαν Grande Danse Macabre des hommes et des femmes. Κεὶ καὶ τί διαβάζεις;

Qui gardera mon ou v r o u e r (ouvrir)

Tandis que je suis a mal aise;

Mes gens ne feront que j o u e r.

Ἀφοῦ ouvrouer καὶ jouer εἶναι ῥίμες, σημαίνει πῶς ouvrouer θὰ λεγότανε ouvrouer.

Ἀπ' τὸ δέκατον πέμπτο αἰῶνα ὅμως παρουσιάζεται ἡ προφορά oua. Κεὶ τὸ βρίσκεις ἴσια μέσα σ' ἓνα ἄλλο ποίημα, le Mystère du siège d'Orléans· εἶναι κατὰ μικροὶ στίχοι ποῦ λένε:

Voici la nuyt qui fort nous haste;

Je voy que tout se pert et gaste,

Hé Dieu et la vierge benoiste,

Voicy diverse destinée!

Faut-il donc que je guouste et taste

Telle douleur, telle journée!

Τί θὰ πῇ; πῶς τὸ οἱ προφέρονετα; σὰν καὶ τώρα oua

Εἶναι τώρα τρεῖς αἰῶνες, στὰ 1582, ὁ Ἑρρίκος Στέφανος, αὐτὸς ὁ ἴδιος ποῦ ἔκανε τὸν περίφημο Θησαυρὸ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας, λέει πῶς οἱ Παρισίνοι ἤξεραν τὴν προφορά τοῦ οἱ «quasi... literis o et a in diphthongum coeuntibus scriptum esset Moas, Foas, Troas, Poas, ita... non pauci, errorem vulgi (Parisini praesertim) sequentes, pronuntiant.»

Πρόφερνε τὸ λοιπὸν πιά ὁ κόσμος à la parisienne, oa, σὰν ποῦ λέει ἓνας κάποιος Tabourot.

Στὴν ἴδια ἐποχὴ κ' οἱ αὐλοικοὶ ἔχουν αὐτὴν τὴν προφορά κι' ὅλοι πιά τὴν συνεθίζουν στὴν αὐλὴ τοῦ Ἑρρίκου τοῦ τρίτου. Ὁ Ἐ. Στέφανος θυμώνει τότες καὶ τοὺς φωνάζει:

N'estes vous pas de bien grands fous

De dire pour trois mois, troas moas.

Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ σοῦ πῶ πῶς τώρα στὰ χρόνια τὰ δικά μας κ' οἱ πιὸ ἀριστοκράτες λένε oua Στὴν ἀρχὴ, μόνο ὁ λαὸς εἶχε αὐτὴν τὴν προφορά, καὶ τώρα σὰν ποῦ βλέπεις ὅλος ὁ κόσμος τὴν ξέρει. Τί δικαίωμα ἔχουμε ἐμεῖς νὰ καταφρονούμε τὴν προφορά τοῦ λαοῦ; αὐτὴ ἡ προφορά εἶναι ποῦ θὰ μείνῃ.

Κώστας.— Γιατί γράφουν τώρα français, je ferais ἀφοῦ σὲ κατὰ παλιὰ βιβλία εἶδα γραμμένα François ferois; Κεὶ γιατί λένε fransé, feré ἀντὶ francoua, feroua. Ἐγώ ἀπὸ φωνολογία τόσο ξέρω ὅσο λέει ὁ Μολιέρος: «La voix A se forme en ouvrant fort la bouche: A.»

Ἐγώ.— Ἐνας φωνολόγος θὰ σοῦ ἔλεγε τὴν αἰτία αὐτῆς τῆς ἀλλαγῆς. Ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ σοῦ πῶ ἄλλο παρὰ μὲ τί τρόπο ἔγινε τὸ πρῆμα.

Στὰ 1500 καὶ τόσα, λέγανε τὸ αἱ οἱ αὐλοικοὶ, ποῦ κουθεντιάζανε μὲ τὸ βασιλιά. Στὰ 1551, ὁ Guillaume des Autels γράφει: «D' où sont venus ces mots il diset, il fese? ... Pourquoi ha on laissé le mot regulier et usité de royaume pour dire reine? Pourquoi sera ce que quelque dame voulant bien contrefaire la courtisane à l'entrée de cest yver dira qu'il fait fret? Serrant tant les levres que l'on sentira bien au petit bruit ou (si ie pouvois ainsi parler) strepit de la voix, qu'elle sort par force et contrainte, comme le vent passant par quelque petite fendasse.»

Στὰ 1626 συνεθίζουν τὸ αἱ πολὺ περισσότερα. Κεὶ ὁ Maupas λέει: «Les doctes et bien disans és cours de Parlement et ailleurs retiennent tous-jours l' antique et naïve (prononciation).»

Καταλαβαίνουμε ἀπ' αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ Maupas πῶς ἡ προφορά τοῦ αἱ ἔβγαλε κατὰ τὸ οἱ. Στὸ δέκατον ἐβδόμου αἰῶνα βρίσκουνται λοιπὸν δύο προφο-

ρές μία πού τή συνηθίζανε στό σπίτι όταν κουδέν-
τιαζαν άναμεταξύ τους οί Παρισινοί, κι' άλλη μία
πού εἴτανε τοῦ λούσσου καί τή βγάζανε στή μέση
γιὰ καμάρι, μόνο στήν ἀκαδημία. Καί νά δῆς πῶς
δέν σοῦ τὰ φτειάνω εἰδωπέρα. Ὁ Boileau σά φοροῦ-
σε τίς παντοφύλες του καί καθότανε στή φωτιά του,
ἔλεγε français: ὅταν ἔγραφε τόκαμνε πάλι
françois. Ἀπόδειξη οἱ δύο του στίχοι πού θά
τοὺς θυμᾶσαι καί σύ;

Durant les premiers ans du Parnasse François
Le caprice tout seul faisait toutes les lois.

Τό ἴδιο κάνει κι ὁ Racine.

Tenez, voilà le cas qu' on fait de votre exploit,
Comment, c' est un exploit que ma fille lisoit,

Ὁ Μολιέρος ὅμως τέτοια δέν ξέρει· ἴσια τὸ δρό-
μο του πηγαίνει καί γράφει ὅπως μιλεῖ, χωρὶς νά
τοῦ μέλῃ γιὰ τήν Ἀκαδημία καί γιὰ τοὺς κορτι-
ζάνους.

Moi, votre ami? rayez cela de vos papiers.

J' ai fait jusques ici profession de l' être :

Mais après ce qu' en vous je viens de voir pa-
[raitre etc.

Ὁ Racine πρόσεχε πολὺ περισσότερο καί φοβούν-
τανε νά μιλῇ σάν ὅλο τὸν κόσμο εἶχε βάλει στήν
πρώτη ἐκδόση τῆς Ἀνδρομάχης.

... L' assés de ses trompeurs attraits.

Au lieu de l' enlever, seigneur, je la fuirais.

Ἦστερα ὅμως σά νά τὸ μετάνιωσε· συλλογίστη-
κε πῶς ἔπρεπε νά τὸ πῇ fuirais· τότες ἀλλάξε τὸ
στίχο καί μᾶς τὸ γύρισε.

Au lieu de l' enlever fuyez-la pour jamais.

Ἔτσι μᾶς τῶρνε σάν πιὸ ἀκαδημαϊκᾶ.

Ἀφοῦ ὅμως μόνο λίγοι πρόσεχαν αὐτὴ τὴν προφο-
ρὰ καί μάλιστα πολεμοῦσαν ὅλη ὥρα νά μὴν τοὺς ξε-
φύγῃ καί πῶν αἱ σάν πού ἔλεγε ὁ λαός, εἴτανε φυσι-
κὸ νά χυθῇ πιὰ τὸ οἶ. Κ' ἔτσι ἔγινε. Στὰ 1733 ἡ
Παιδικὴ Βιβλιοθήκη γράφει: « bien des gens sont
surpris d' entendre lire et prononcer françois
au lieu de français dans l' Academie même
par de beaux esprits qui n' oseraient pronon-
cer ainsi dans le monde le plus poli en fait de
langage. »

Κανένας πιὰ δέν τολμοῦσε νά προσφέρῃ τὸ περιφ-
μο ἐκεῖνο οἱ πού τὸ συνήθιζε ἡ Ἀκαδημία κι ὁ
ἴδιος ὁ Racine. Βλέπεις πῶς μήτε ὁ Racine μήτε
κανένας ποιητὴς στὸν κόσμο δέν μπορεῖ κι' ἀλήθεια
δέν μπόρεσε ν' ἀλλάξῃ τὴν προφορὰ τοῦ λαοῦ. Σή-
μερα κ' ἡ Ἀκαδημία ἔχει ὄνομα Académie fran-
çaise κι ὄχι française

Γιὰ τὴν προφορὰ τοῦ οἱ καί τοῦ αἱ δέν ἔχω τί-
ποτε ἄλλο νά σοῦ ἀρχιδίσω, μὰ μοῦ φαίνεται καλὸ
νά ποῦμε καί δύο λόγια γιὰ τὴν ὀρθογραφία τους.
Πῶς σοῦ φαίνεται;

Κώστας. — Μπράβο! Τῆς γνώμης σου εἰμι.

Ἐγώ — Στὰ 1754 μερικοὶ ἀρχίζουν καί γρά-
φουν αἱ, μὰ ἡ Ἀκαδημία δέν τὸ παραδέχεται, δέν
τὸ καταδέχεται. Ὁ Βολταίρος, πού εἶχε νοῦ καί

κρίση, βάζει ὅλα του τὰ δυνατὰ γιὰ νά γράφῃ ὁ
κόσμος αἱ, πού ταίριαζε περισσότερο μὲ τὴν προφορὰ
τῇ συνειθισμένη, δέν τὸ καταφέρει ὅμως. Ὁ γιω-
βριο μῆνα 31, στὰ 1750 βρέθηκε ἓνας τυπογράφος
τοῦ Moniteur Universel πού ἀποφάσισε νὰ βάζῃ
ὅλο αἱ σ' αὐτὴ τῇ φημερίδᾳ, κ' οἱ ἄλλοι τότε μιμή-
θηκαν. Λές κανένας τυπογράφος δικὸς μας νά δαίξῃ
ποτές του τέτοιο κουράγιο; Ἀναγκάστηκε λοιπὸν κ'
ἡ Ἀκαδημία νά τὸ παραδεχθῇ στὰ 1836. Ἀργήσε
βλέπεις, γιὰτὶ δουλεῖα τῆς Ἀκαδημίας εἶναι ν'
ἀργῇ.

Κώστας. — Σὰ σ' ἀκούω, συλλογιόμην τῇ γλώσ-
σᾳ μας. Ὁ Boileau μὲ θυμίζει τοὺς δασκάλους
τοὺς δικούς μας. Ὅλοι τους οἱ δασκαλισμοὶ θά ξε-
λοτρεφοῦνε βέβαια σάν πού χάθηκε καί τὸ περιφ-
μο τὸ οἱ πού τὸ νόμιζε πιὰ τόσο ἀναγκαῖο ὁ Boi-
leau. Πρέπει νά μᾶς βγοῦν ὅμως μερικοὶ Μολιέροι,
γιὰ νά γίνῃ τὸ πρᾶμα.

Ἐγώ. — Μὴ σὲ μέλῃ θά τὸ καταρθώσῃ μοναχός
τοῦ ὁ λαός· ἐκεῖνος θά μας γεννήσῃ καί Μολιέρους,
ὅπως ἔγινε καί στὴ Γαλλίᾳ. Καί στὴ Γαλλίᾳ παντοῦ
πιὰ ἡ προφορὰ τοῦ λαοῦ κυριεύει. Σήμερον μιλήσαμε γιὰ
τὸ οἱ, μὰ μπορούσαμε νά πάρουμε κ' ἓνα ἄλλο παρά-
δειγμα, ἡ, γιὰ νά ποῦμε καί μεις σάν τοὺς δασκάλους, ἄλ-
λη διαφθορά. Λέν εἶναι δύσκολο νά καταλάβῃ κανεὶς
πῶς ἡ διαφθορά στὰ ἐλληνικὰ εἶναι ἀπάνω κάτω
ἐκεῖνο πού εἶναι καί στὰ γαλλικὰ. Πολλοὶ λένε πῶς
ὁ τύπος ἀδερφός εἶναι πρόστυχος· λοιπὸν καί τὸ
rossignol εἶναι πρόστυχο, ἀφοῦ ἔρχεται ἀπ' τὸ λα-
τινικὸ lusciniolum κι ἀφοῦ τὸ l ἔγινε r, ὅπως
καί τὸ l τοῦ ἀδελφοῦ. Ἐκεῖ πού βλέπεις r ἀντὶς l,
δέν πρέπει τὸ λοιπὸ νά φωνάζῃς ἀμέσως πῶς εἶναι
προστυχᾶ· πρέπει νά γυρίψῃς νά μάθῃς μὲ τί τρόπο
καί γιὰτὶ ἔγινε τὸ πρᾶμα, γιὰ τί αἰτία λένε ros-
signol καί γιὰ τί ἄλλη αἰτία λέμε μεις τὸν ἀδελφὸ
μας ἀδερφός. Μὴ φοβᾶσαι· δέν ἔχω σκοπὸ σήμερον νά
στὸ ζητήσω· ἐσύ πιὰ ἔμαθες νά λαλῇς σωστὰ γιὰ
τοῦτα τάντικείμενα. Ξέρεις πῶς οἱ γλώσσες ἄψυχα
πράγματα δέν εἶναι· τὰ ὄργανα τοῦ κεφαλιοῦ τίς
φτειάνουν, καί τὰ ὄργανά μας εἶναι ζωντανά. Σάν
τ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ τὰ ὄργανα τῶν ἀνθρώπων ἔχουν
καί κείνα νόμους πού τὰ κυβερνοῦν. Ἀφοῦ εἶναι νό-
μοι, πῶς τολμᾷ κανεὶς νά μιλήσῃ γιὰ διαφθορά;
Κ' οἱ νόμοι αὐτοὶ δέν κυβερνοῦνε μόνο τὰ ὄργανα,
κυβερνοῦν καί τὸ νοῦ.

Παυλὺς. — Πές μου τώρα, σὺρ Κωστή, ὅταν
πάντες καί διαβάζεις κανένα βιβλίον γαλλικὸ, κάθε-
σαι καί συλλογιέσαι πῶς εἶναι βάρβαρα τὰ γαλλικά;
Θυμοῦμαι πῶς σὲ εἶδα μιὰ μέρα στήν Ἀκαδημία,
τὴν πρώτη φορὰ πού ἐβγαζε λόγο ἓνας καινούργιος
ἀκαδημαϊκός. Εἴταν κυρίες πολλές, φορεμένες πιὰ
μὲ τὴν ὑστερὴν τὴ μόδῃ. Εἴταν ἐκεῖ ὁ κόσμος ὁ πιὸ
τσέλικος τοῦ Παρισινοῦ, μέσα σ' αὐτοὺς βρισκούνταν
κι αὐτὸς ὁ Μικρογιάννης πού μᾶς τὰ ψάλλει τώρα.

Φαντάσου τὸ λοιπὸν ἐσὺ μιὰ τέτοια πόλη σὰν τὸ Παρίσι, ποὺ εἶναι πιά ἡ πρώτη πόλη τῆς Εὐρώπης, καὶ μέσα σ' αὐτὴ τὴν πόλη τοὺς πιὸ πολιτισμένους, τοὺς πιὸ πεπαιδευμένους ἀνθρώπους ποὺ ἔχει τὸ Παρίσι. "Ολοι τοὺς ἀκούγαν τὸν καινούριο τὸν ἀκαδημαϊκὸ. Δὲ συλλογίστηκες ἓνα πρῶμα; "Ολοι τοὺς αὐτοὶ χυδαία γλῶσσα μιλοῦσαν κ' ἔλεγαν academie française κι ὄχι françoise. Σκέψου το τώρα καὶ τοῦτο, φίλε μου, καὶ σκέψου το καιρὸ, ἴσια ἴσια γιὰτὶ μιλοῦνε γλῶσσα χυδαία μπόρεσαν κ' ἔκαμαν Academie française.

ΜΙΚΡΟΓΙΑΝΝΗΣ.

Ο ΠΕΙΡΑΣΜΟΣ

(Μυθιστόρημα ΤΗ. BENTZON).

(*"Ιδε σελ. 272*)

— Τὰ μαλλιά μου βαστούν γερά, ἀρκετὰ γερά μάλιστα καθὼς καὶ τῆς μαμᾶς. Μὲ τί νικηφόρον ὕφος καὶ πονηρὸν ἐξετόξευσεν αὐτὴν τὴν φράσιν. Κόντεψα νὰ λυποθυμίσω καὶ τόσο περισσότερον ὅσον μοῦ φάνηκε πῶς εἶδα πῶς ἐκινήθη ὁ μυσταζ τοῦ Μᾶξ ποὺ ἦταν σκυμμένος στὴν ἐφημερίδα. "Υστερ' ἀπ' ὅλ' αὐτὰ δὲν ἐκοιμήθηκα ὅλην τὴν νύκτα καὶ μέσ' στὴν αὐπνία μοῦ ἐπῆλθε μιὰ ἰδέα νὰ διαψεύσω τὰς ὑποθέσεις τῶν ὁποίων ἐξάπαντος ἤμην τὸ ἀντικείμενον. Μοῦ ἦταν εὐκολο, τόσον εὐκολο ποὺ μοῦ ἐφάνη πῶς ἔλυσα πλέον τὸ πρόβλημα καὶ ἔπessa σὲ βαθύ ὕπνο ὁ ὁποῖος ἐξῆλειψε τὰ ἴχνη τῶν δακρύων μου διότι δὲν μπορῶ νὰ τὸ ἀρνήθω, τί ντροπὴ θὰ μοῦ ἦταν νὰ ἐφκινώμην πῶς ἐκλαψα.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν οἱ Ρενάλ θὰ ἤρχοντο νὰ μὲ πάρουν διὰ νὰ πᾶμε στὸ Σχολὸν. Περιττὸν νὰ ἐπιβαρύνω τὰ σφάλματά μου: εἰλικρινῶς ἐσκεπτόμην νὰ τοὺς κάμω μαρτυρὰς τῆς σκηνῆς εἰς τὴν ὁποίαν ἡ μοῖρα ἠθέλησε νὰ παρευρεθῇ μόνος ὁ Μᾶξ (ἡ Κλαίρη ἐπροτίμησε νὰ περιμείνῃ κάτω μέσ' στὸ ἀμάξι τῆς ἐνῶ ὁ σύζυγός της ἀνέβηκε ἕως τὰ δωμάτιά μου.) Μὲ βρῆκεν ἐτοίμην. Δὲν μοῦ ἔμενε παρὰ νὰ βάλω τὸν πῖλον μου καὶ τὸν φόρεσα ἐνώπιόν του τόσον ἀκατάστατα ποὺ τὰ μαλλιά τὰ ὁποῖα ἦσαν πιασμένα μὲ ἔκτακτον ἀκαταστασίαν ξεπλέχθησαν ἀπὸ τὴν κοκκάλειαν καρφίδα ποὺ τὰ κρατοῦσε καὶ λύθησαν στοὺς ὦμους μου σὰν μανθῆας.

Φυσικὰ θεώρησα αἰτίαν τὴν καμχαριέρα μου καὶ ἐξερεθίσθην ἐναντίον της. παρεκάλεσα δὲ τὸν κ. Ρενάλ νὰ περιμείνῃ πέντε λεπτὰ διὰ νὰ ξανασιάζω τὰ μαλλιά μου. Τὸ πίστεψε; δὲν τὸ πολυπιστεύω. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι δὲν προέβλεπα τὴν ἐντύπωσιν τὴν ὁποίαν εἰμπορεῖ νὰ προξενήσῃ σὲ μερικοὺς ἀνθρώπους μιὰ ἔμφορη κόμη. Πρὶν ξαναγυρίσω στὸ κομωτήριόν μου μὲ ἔπιασε καὶ καταφιλοῦσε τὰ μαλλιά μου ποὺ

πέφταν στοὺς ὦμους μου. Ἀπὸ τὴν ἀπὸ τῆς χεῖράς του, ἐμβόηκα στὸ κομωτήριόν μου καὶ ἀφοῦ ἐκλείσα τὴν θύρα τοῦ εἰδοποιήσα ὅτι ἤμην ἀδιάθετος καὶ ὅτι μοῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐξέλθω εἰς περίπατον. Δὲν ξέρω πῶς κατώρθωσε νὰ δικαιολογήσῃ στὴν σύζυγόν του, ἀλλ' ἡ Κλαίρη ὅταν ἐπέστρεψε ὀλίγον ἀργότερα διὰ νὰ μάθῃ πῶς εἶμαι, ἐφαίνετο ὅτι δὲν εἶχε συλλαβεῖ καμμίαν ὑπόψιν. Ἄλλως τε πρέπει νὰ πίστεψε πῶς εἶμαι ἀσθενὴς διότι εἶχα πυρετόν.

Τοιοῦτοτρόπως μιὰ πονηρία τῆς μικρᾶς κόρης εἶχε προκαλέσῃ ἀναριθμήτους συνεπιείας. Πάει πια ἡ συμπαθεία ποὺ διέκρινε τὰς σχέσεις μας κατ' ἀρχάς. Ὑπάρχουν στιγμὲς ποὺ δὲν μπορούμε νὰ λησμονήσωμε πια οὔτε ὁ ἐνὰς οὔτε ὁ ἄλλος ἀκόμη καὶ ἂν ποτὲ δὲν θὰ ἀναφέρωμε τίποτε περὶ τούτου. Μόνη ἡ ἰδέα νὰ τὸν ξαναδιῶ μὲ κάμνει νὰ ἐντρέπωμαι.

1 Ἰουρίου

Ἐφθασε τὸ τέλος τοῦ πλατωνικοῦ ἔρωτος. Ἦλθε γρηγορώτερα ἀπ' ὅσον πίστευα, ἀπρόσποτος καὶ ὁμως προεκαλήθη. Ἦλθε ἐξ αἰτίας μου... πάντα ἡ παλαιὰ ἱστορία τοῦ Παραδείσου.

"Ἄν παραδεχθῶ ὅτι ἡ Κλαίρη τὴν ὑπεδύθη τὸ πρόσωπον τοῦ ὕφους, ἡ γυνὴ ἐπείραξε τὸν ἄνδρα καὶ ὁ ἄνδρ ὑπέκυψε. Εἰπέ μοι τώρα, δυστυχῆς, διατὶ ὕστερ' ἀπ' αὐτὴν σου τὴν ταραχὴν ἐγραψες στὸν λόρδον Μέλτων διὰ νὰ τοῦ ἀναγγεῖλῃς τὴν ἀμετάκλητόν σου ἀπόφασιν νὰ μείνῃς στὴν Γαλλία καὶ νὰ ἀπορρίψῃς τὸ σχέδιον τοῦ γάμου ποὺ εἶχατε κάμνει; Εἰπέ μοι διατὶ ἐφάνης ὅπως διόλου ἀναίσθητος στήν ἐπιστολήν, μίαν κατὰ βάθος ἐπιστολήν, ἂν καὶ ἐξωτερικῶς ἦτο ὀλίγον βαρεῖα καὶ ὄχι πολὺ κτενισμένη τὴν ὁποίαν σοῦ ἔγραψε ἀμέσως κατόπιν καὶ ἀπέκρυπτε τὴν λύπην του διὰ νὰ μὴ σὲ λυπήσῃ; Ἦλπισε τόσον ὀλίγον, ἐφοβέτο τόσον πολὺ πάντοτε, ὥστε ἡ ἀπόφασίς σου δὲν τὸν ἐξέπληξε. Θὰ προσπαθήσῃ νὰ ἐπιδειξῇ ἀνδρικήν δύναμιν, δὲν θὰ σὲ κεφαλοπονήσῃ μὲ τὰ παρὰπὸνά του· σοῦ εὔχεται νὰ ἦσαι εὐτυχῆς μὲ ἐκείνον, ποὺ προτιμᾶς.

Ἴδου τί σοῦ λέγει ὁ καυμένος ὁ τίμιος λόρδος Μέλτων, χωρὶς νὰ ὑποπτεύεται ὅτι πρόκειται περὶ νυμφευμένου ἀνδρός. Πῶς εἰμποροῦσε νὰ σὲ ἐξυβρίσῃ πιστεύων ὅτι τὸν ἀπωθεῖς μὲ τὸν βέβαιον σκοπὸν νὰ ἀφελθῇ εἰς τὸ πάθος ποὺ αἰσθάνεσαι διὰ τὸν σύζυγόν τῆς φίλης σου.

5 Ἰουρίου.

Καὶ ὁμως, ναι, εἰμπορῶ νὰ εἶμαι σκληρὰ καὶ κακὰ ἀπέναντι τοῦ λόρδου Μέλτων, ἀλλὰ μοῦ ἐφάνη πῶς, ἀποποιουμένη ἀπαξ διὰ παντός τὴν κοινωνικὴν θέσιν, τὴν περιουσίαν ποὺ μοῦ πρόσφερε, ἐξηγόρασα μὲ τὴν δύναμιν τῆς θελήσεώς μου καὶ πρὸ πάντων ἀπετίναξα τὸν ὀχληρότερον δεσμὸν καὶ ἐπανέκτησα τὴν ἐλευθερίαν τῆς καρδίας μου. Ἐπὶ τέλους αὐτὴ ἡ καρδιὰ καὶ ἂν παραδίδεται δὲν ἀποδεικνύει τίποτε. Δὲν εἰμπορῶ ποτὲ νὰ λησμονήσω τὰ φιλιὰ τοῦ Μᾶξ,